דרשוני כרך ב — מדרש עתירה

מדרש עתירהתמר ביאלה

ויעתר יצחק לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו (בראשית כה, כא)

שתקן היה יצחק ומאז שאמר 'אבי... הנה האש והעצים ואיה השה לעלה' (בראשית כב, ז), לא דיבר עוד, עד אותו היום.משעמד אותו הצדיק נוכח אשתו כי עקרה היא ופנה לקדוש ברוך הוא, לא באה בפיו אלא עתירה, שנאמר 'ויעתר יצחק'. שעד אותה שעה לא נאמרה בעולם לשון עתירה.ומאי עתירה?

בבית מדרשה של ברוריה נחלקו בדבר:יש אומרות – עתירה אינה אלא בקשה שקשה לאומרה ואי־אפשר לפה לפרשה. ביקש יצחק בלא מילים, שהמילים נתלעלעו בפיו מחמת שלא עמד מלפניו יתברך מאז אותו היום שהיה עקוד על גב המזבח, הוא זועק וביד אביו מאכלת.

וזה שכתוב 'וַיְעָתֵר לוֹ ה'' – אל תקרי 'וַיְעָתֵר' אלא 'וַיֶּעְתַּר' – אף הקדוש ברוך הוא היה מבקש מיצחק באותה השעה דבר בלא מילים. ומה ביקש ממנו? שיסלח כי בנסותו את האב, פגע בנפש בנו.

ויש אומרות – עתירה היא שנענה האחד לזולתו. אל תקרי 'וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ' אלא 'וַיְעָתֵר'. נענה יצחק לנוכח אשתו, לתוכחה שבפיה, שהיא רוצה ממנו זרע והוא נמנע מתת לה, שהיה שרוי בפחד מתמיד, 'פחד יצחק' (בראשית לא, מב). וכשעמד לנוכח אשתו כי עקרה היא, התגבר על פחדו ועל עלבונו ועל בדידותו, ונעתר לה להביא זרע לעולם.

וזה שכתוב 'וַיְעָתֵר לוֹ ה'' – שנענה גם הקדוש ברוך הוא לזולתו, ליצחק, והואיל לתת לו זרע אף שפחד גם הוא. פחד הקדוש ברוך הוא שלא למד יצחק מה שלמד אביו, ויבוא לעקוד בבוא היום את זרעו שלו. ואחרות אמרו, פחד הקדוש ברוך הוא שלא למד יצחק אותו הלימוד שביקש הקדוש ברוך הוא ללמד את אברהם, ויבוא ללמד את זרעו אחריו שלא לשמוע דברי אלוהים חיים.

נמנו וגמרו, חידש יצחק עתירה בעולם, ש'עתירה' לשון רתיעה יש בה, ותער יש בה שעומד בעינו. ואף על פי כן, בכוחה להביא לידי סליחה ולידי חיבור ולידי הולדה.

בקשה שקשה לאומרה ואי־אפשר לפה לפרשה – ראו בראשית רבה כב, ח.